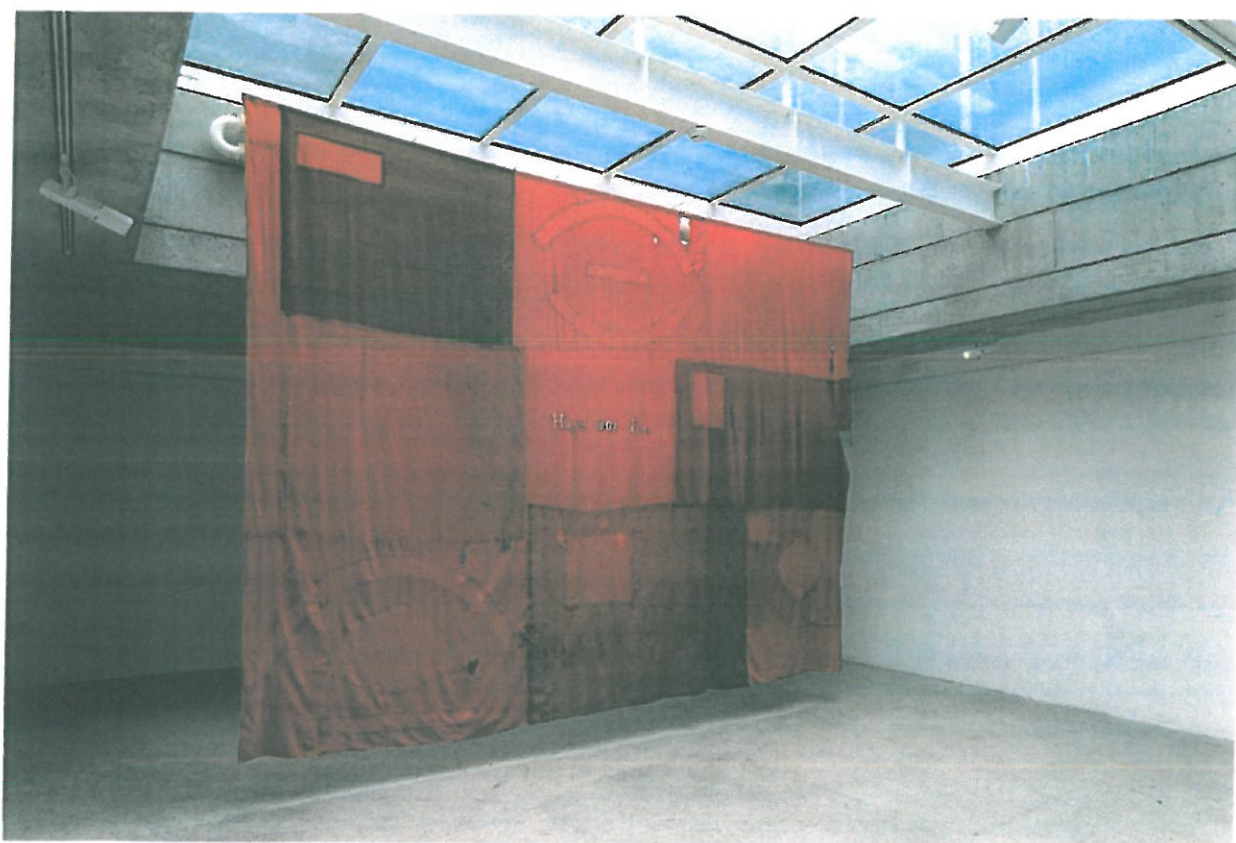

ARBEJDERMUSEET

& ARBEJDERBEVÆGELSENS BIBLIOTEK OG ARKIV

Årsrapport 2016

Hesselholdt & Mejlvang: Hope NOT Fear (2016) ophængt i Arbejdermuseets særudstilling
En blank og vårfrisk dag.

Indholdsfortegnelse

Virksomhedsoplysninger.....	3
Indledning	4
Udstillinger.....	6
Undervisning og læring.....	9
Forskning.....	10
Forskningsbibliotek for arbejderhistoriens vækstlag.....	13
Samlinger	15
Events og festivaler.....	17
Markedsføring og kommunikation	17
Udlejning, butik, kaffebar og restaurant.....	18
Arbejdernes Forenings- og Forsamlingsbygning.....	19
Administration, regnskab og IT.....	19
Besøgstal og publikumssammensætning.....	19
Økonomi og organisation.....	22
Bestyrelse og Advisory Board	23
Ledelsespåtegning	24
Årsregnskab	33

Virksomhedsoplysninger

Arbejdermuseet & Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv

Rømersgade 22
1362 København K

Telefon: 3393 2575

Hjemmeside: www.arbejdermuseet.dk

E-mail: arbejdermuseet@arbejdermuseet.dk

CVR-nr.: 72867211

Stiftet: 14. april 1982

Regnskabsår: 1. januar – 31. december

Bestyrelse:

Morten Skov Christiansen, LO (formand)

Lena Brostrøm Dideriksen, Dansk Artist Forbund (næstformand)

Ane Buch, Håndværksrådet

Asbjørn Hellum, Statens Arkiver (valgt af Advisory Board)

Bjarne Salomonsen, LO-Seniorer

Helle Leilund, medarbejderrepræsentant

Sune Bøgh, udpeget af Københavns Kommune

Ledelse

Direktør Søren Bak-Jensen

Revision

Revisionsinstituttet

Statsautoriseret revisionsaktieselskab

Skagensgade 1

2630 Tåstrup

Bank

Arbejdernes Landsbank

Vestebrogade 5

1502 København V

Indledning

Det har været sjovt at være Arbejdermuseet i 2016. For fjerde år i træk oplevede vi fremgang i besøgstallet, og kunne igen tage i mod et rekordstort antal børn og unge. Institutionen har haft et højt aktivitetsniveau på formidlingsområdet med to større og en række mindre særudstillinger. Vi har åbnet en nyindrettet arkivlæsesal og etableret studiepladser, der binder studiet af arbejderhistorien sammen med den generelle museumsoplevelse og giver bedre forhold for brugerne af arkiv- og bibliotekssamlingen. Det har været dejligt at mærke Arbejdernes Forenings- og Forsamlingsbygning summe af liv til events, arrangementer, konferencer og selskaber. Og vi står på økonomisk set fornuftig grund som følge af støtte fra en række organisationer, fonde og virksomheder, stigende egenindtægter og ikke mindst en forlængelse af institutionens særlige statstilskud for en ny 4-årig periode.

Det har også været vigtigt at være Arbejdermuseet i 2016. Som museum, arkiv og bibliotek for udviklingen i arbejdsliv og hverdagsliv for helt almindelige mennesker og for arbejderbevægelsens historie oplever vi dagligt, at de spørgsmål, der optager mennesker allermost i nutiden, har direkte forbindelse til de historiske samlinger og den viden, Arbejdermuseet tager vare på. Indsatser for at skabe et godt arbejde til alle, forventninger til og bekymringer over teknologiske fremskridts betydning for arbejdspladserne og udfordringerne ved at integrere nye befolkningsgrupper på arbejdsmarkedet fylder både avisernes forsider og Arbejdermuseets udstillinger. Spørgsmål om velfærd, fællesskaber, tryghed og en hverdag, der kan hænge sammen, er nogle af de helt grundlæggende for mennesker nu som før. Og debatten om indretningen af samfundet, demokratiets fremtid og muligheden for at give sin stemme til kende er lige så aktuel i dag, som den var det i slutningen af 1800-tallet, i mellemkrigsårene, eller i 1970'erne. På den måde kan Arbejdermuseets historiske samlinger og viden bidrage som ressource for nutidens diskussioner om fremtiden.

Og så synes vi også, det har været nødvendigt at være Arbejdermuseet. Når vi i samarbejde med Red Barnet Ungdom har dokumenteret flygtningebørns hverdag i asylcentre, når vi har inviteret unge hjemløse fra Værestedet Hellebro inden for til at fortælle om deres oplevelse af at være uhørte i samfundsdebatten, når vi har været med til at sikre finansiering til et nyskabende integrationsprojekt, hvor museer skal give flygtninge og indvandrere indblik i vilkårene på det danske arbejdsmarked, eller når vi sikrer bevaringen af over 1000 faner fra arbejderbevægelsen gennem et større konserveringsprojekt. Og ikke mindst når vi tager tæt på 20.000 børn og unge gennem undervisningsforløb, der fortæller om udviklingen af det moderne danske samfund og understreger, at tingene ikke er kommet af sig selv.

Sådan vil vi også gerne kunne tænke om Arbejdermuseet i fremtiden, og 2016 har på vigtige områder sat retningen for, hvordan dette kan ske. Derfor vil jeg gerne sige en stor tak til alle de samarbejdspartnere, bidragsydere og gode venner, der har været med til at gøre 2016 til et godt år for Arbejdermuseet. Jeg håber på et godt samarbejde også i fremtiden, og ser frem til at ses igen i 2017.

Med venlig hilsen

Søren Bak-Jensen

Direktør, Arbejdermuseet & Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv

Udstillinger

Uhørt Ungdom

Særudstillingen *Uhørt Ungdom* var central i udstillingsaktiviteterne i foråret 2016. Udstillingen så nærmere på, hvordan unge mennesker historisk set har bidraget til samfundsdebatten og demokratiet, og var tilrettelagt til at understøtte undervisningsforløb, hvor folkeskolens ældste klasser samt unge på ungdomsuddannelser afprøvede forskellige måder at give udtryk for deres meninger på. Udstillingen var støttet af Knud Højgaards Fond.

En vigtig del af udstillingen var løbende genkurateringer af en del af udstillingen, hvor unge engageret i socialt orienterede organisationer gav indblik i deres måde at fremme synspunkter på. I januar mødte flere end 600 mennesker op til åbning af genkurateringen *Glimt af mit liv*, hvor unge asylansøgere i samarbejde med Red Barnet Ungdom og Arbejdermuseet dokumenterede deres hverdag i billeder og tekst. I marts stod Børn, Unge & Sorg bag genkurateringen *Bryd tavsheden* om oplevelsen af at stå uden for fællesskabet med en stor sorg. "Ungdommen nu til dags", et samarbejde med Røde Kors Ungdom, var en del af *Uhørt Ungdom* i april, mens genkurateringen *Vi er på røven*, lavet af unge hjemløse fra værestedet Hellebro, blev vist i maj. Disse genkurateringer viste sig som en meget vellykket metode til at skabe aktualitet omkring den grundlæggende udstilling og til at skabe forbindelse mellem Arbejdermuseet og andre organisationer.

I rammerne af *Uhørt Ungdom* gennemførte Arbejdermuseet også en række Folkebanko-arrangementer i samarbejde med Venligboerne. Der blev afholdt debatarrangementer om 16-års valgret og om urolighederne 18. maj 1993. *Uhørt Ungdom* sluttede med en fest på Grundlovsdag med foredrag, dialog-workshop og musik.

Der har efterfølgende været en del interesse for den meget undervisnings- og inddragelsesorienterede tilgang bag *Uhørt Ungdom*, og medarbejdere fra Arbejdermuseet har ved flere lejligheder holdt oplæg om udstillingen.

En blank og vårfrisk dag

Hvad er fremtidens fællesskabssymboler? Og hvilke symboler vil mennesker i fremtiden samle sig om i kampen for en bedre verden? Det var de grundlæggende spørgsmål bag særudstillingen *En blank og vårfrisk dag*, der åbnede d. 4. september. Udstillingen var støttet af Augustinus Fonden, Knud Højgaards Fond, Statens Kunstfond og Københavns Kommune.

Udstillingens idé opstod under arbejdet med Arbejdermuseet samling af over 1000 faner og bannere fra alle arbejderbevægelsens forgreninger. Den røde fane har i generationer været arbejderbevægelsens stærkeste symbol, men har i dag mistet noget af sin samlende kraft. Arbejdermuseet besluttede derfor at bede en række samtidskunstnere lægge deres refleksioner omkring fremtidens fællesskabssymboler frem i form af nyproducerede værker. Det kom der en meget interessant udstilling ud af, hvor kunstnerne Mads Westrup, Gitte Juul, Christian Falsnaes, Hesselholdt & Mejlvang, Thierry Geoffroy og den engelske kunstner Gavin Turk bidrog med meget varierede værker. Til udstillingen blev der også udviklet et undervisningsforløb, og som et bidrag til det overordnede tema blev der foretaget en nyophængning af faner i Festsalen, hvor der netop var fokus på brugen af symboler på fanerne.

Med økonomisk støtte fra Ny Carlsbergfondet erhvervede Arbejdermuseet Hesselholdt & Mejlvangs bidrag *Hope NOT Fear* til samlingen.

Kvinder er den halve verden

I 1969 var den japansk-fødte kunstner Yukari Ochiai med til at stifte kunstnerkollektivet Røde Mor. Yukari Ochiai udgjorde sammen med Dea Trier Mørch og Thomas Kruse Røde Mors grafikgruppe, og hun var gennem 10 år med til at præge Røde Mor med sin stærke og samfundsenkede grafik. Hendes billeder er bl.a. at finde på Røde Mors musikudgivelser og flere af gruppens mest ikoniske plakater, og udtrykker Ochiais dybe solidaritet med mennesker – i særdeleshed med kvinder og børn overalt i verden.

Plakaten *Kvinder er den halve verden* fra 1975 står som et af Yukari Ochiais bedst kendte værker. Plakaten danner klangbund for en udstilling udviklet af tidligere medlemmer af Røde Mor. Udstillingen var i efteråret 2015 udstillet på Kvindemuseet i Aarhus. 8. marts 2016 åbnede udstillingen på Arbejdermuseet.

Hus Forbi Fordi

I 2016 fyldte de hjemløses blad Hus Forbi 20 år. I de år har bladet været med til at sætte fokus på sociale forhold på samfundets yderste kant og er den dag i dag talerør for socialt udsatte. For at markere jubilæet udviklede Foreningen Hus Forbi i samarbejde med Danmarks Forsorgsmuseum vandrestillingen *Hus Forbi Fordi*, hvor Hus Forbi-sælgernes fortællinger var den bærende stemme. Udstillingen startede sin vandring på Arbejdermuseet 11. maj med et stort åbningsarrangement, hvor Hjemløsekoret underholdt, og bl.a. tidligere statsminister Poul Nyrup Rasmussen holdt tale. Fra 3. august blev udstillingen vist på Dokk1 i Aarhus, og derefter på Danmarks Forsorgsmuseum i Svendborg.

Fra værdigt trængende til værdig alderdom?

Levevilkår og plejeforhold for ældre mennesker har ændret sig voldsomt gennem de seneste 100 år. I forbindelse med Faglige Seniorers kongres i oktober 2016 udviklede Arbejdermuseet og Faglige Seniorer fotoudstilling *Fra værdigt trængende til værdig alderdom?* med billeder fra Arbejdermuseets samling. Udstillingen tager turen fra 1800-tallet gennem skabelsen af velfærdssamfundet og folkepensionen frem til i dag, hvor "velfærdsteknologi" symboliserer både moderne teknologi og nutidens tanker om den enkelte ældre. Den ser på, hvordan vi i dag kalder ældre en styrke og/eller byrde samt til tider stiller krav til et højt aktivitetsniveau, også hos ret svage mennesker.

Udstillingen blev udviklet, så den let kunne monteres og bliver tilbudt gratis til foreninger eller institutioner, der ønsker at låne den. Ved udgangen af 2016 har udstillingen været vist i Aalborg og er i 2017 planlagt til at blive vist på tre andre lokaliteter rundt om i landet.

Plakater fra 1970'erne og fra BZ-bevægelsen

Arbejdermuseets omfattende plakatsamling er en rig kilde til møder med fortidens slagord og paroler. Som et bidrag til årets Golden Days-festival i København foretog museet en ophængning af plakater, der viste 1970'ernes politisering af hverdagslivet. Sidst på året blev 1970'erne skiftet ud med plakater fra 1980'ernes BZ-bevægelse. I begge tilfælde havde udstillingen plads i det nyindrettede Inspirationsrum ved siden af studiepladserne på 1. sal. Dette lokale er tænkt til at kunne trække de dele af arkiv- og bibliotekssamlingerne frem, der måtte være relevante i forhold til en aktuel anledning eller problemstilling.

Aktiviteter i faste udstillinger

Arbejdermuseets faste udstillinger *Familien Sørensen, 1950'erne, Industrisamfundet og Børnenes Arbejdermuseum* samt videoinstallationen *En bygning vi rejser. En fortælling om arbejderbevægelsens fødsel*, der vises på festsalens tagetage, udgør de mest omfattende og gennemgående formidlingstilbud til publikum og danner grundlag for hovedparten af institutionens undervisnings- og omvisningstilbud. For mange besøgende og for offentligheden generelt tegner disse udstillinger i høj grad museets profil, og institutionen arbejder løbende på at vedligeholde og forbedre tilgængeligheden til disse udstillinger. I 2016 er der sket en opdatering af omvisningerne i *Familien Sørensen* og i *Industrisamfundet*. Samtidig er der blevet arbejdet mere intensivt med at få besøgende på museet til at bruge den tidligere udviklede skattejagt, der bringer børn og unge rundt i samtlige udstillinger. Endelig bliver de faste udstillinger, især *1950'erne* og *Børnenes Arbejdermuseum*, med jævne mellemrum anvendt til tv-optagelser, hvor de historiske rammer danner en passende kulisse.

Undervisning og læring

Arbejdermuseet lægger stor vægt på samarbejdet med Skoletjenesten og undervisningsinstitutioner om at skabe undervisningstilbud, hvor Arbejdermuseets udstillinger og samlinger kan skabe rammer og grundlag for undervisning af især børn og unge i en række forskellige fag. Det har museet oplevet stigende succes med gennem de seneste år, og også i 2016 havde vi et godt år på området. I alt tog vi imod 20.945 børn og unge i undervisningssammenhæng, hvilket var på niveau med 2015. 15.991 af disse gjorde brug af museets undervisningsforløb, hvilket var en stigning i forhold til 2015. 4954 børn og unge besøgte museet i undervisningssammenhæng uden at modtage et undervisningsforløb, hvilket var færre end i 2015. Vi er godt tilfredse med at kunne fastholde det høje besøgstal fra 2015 og samtidig se, at en større andel vælger at tage imod undervisningsforløbene. Størstedelen af de besøgende hold kommer fra Region Hovedstaden, men vi tager imod hold fra undervisningsinstitutioner i hele landet.

Unge stemmer

Valgfaget *Unge Stemmer*, der er udviklet med økonomisk støtte fra Slots- og Kulturstyrelsen, gik i 2016 ind i sin sidste fase, inden faget i 2017 afrapporteres og går endeligt i drift. Der blev i 2016 således afviklet en sidste pilotmodel af faget, hvor indgåelsen af partnerskab med skole og lærer var i fokus. Erfaringerne bruges til at styrke den fremtidige drift, i en styrkelse af sammenhængen mellem undervisningen på skolen og på museet. Derudover har der været fokus på videndeling omkring faget, hvilket er sket i Professionshøjskolen UCC's forskningsrapport om faget, der udkom i foråret 2016, artikler på Skoletjenesten.dk og i UCC's eget netværk, oplæg om faget til skoleledere og andre interessenter samt afholdelsen af konferencen *Dannelse og undervisning i eksterne læringsmiljøer*, der blev afholdt den 10. november på Arbejdermuseet. På konferencen blev dannelse i museumsundervisning sat på dagsorden og emnet samlede omkring 100 kolleger fra hele landet til en dag med diskussioner, oplæg og videndeling. Oplæggene kom fra så forskellige institutioner som Folketinget, Kvindemuseet, Falihos, Arken, Film-X, Nikolaj Kunsthal og vores eget fag *Unge Stemmer*. Alle bidrog ud fra et fælles ønske om at blive klogere på, hvordan vi som kulturinstitutioner kan styrke eleveres dannelse til medborgerskab og styrke deres demokratisk selvtillid.

Følgforskningen til *Unge Stemmer* er blevet udført af Leon Dalgas og Lennart Ravn Herwagen, begge fra UCC. Med udgangspunkt i aktionsforskningsmetoden fulgte de forløbet og var kritiske sparringspartnere i undersøgelsen og udviklingen af fagets målsætning om at ville styrke eleveres demokratiske selvtillid. Resultaterne pegede på den demokratiske pædagogik og en forening af en læringsmålsorienteret og dannelsesteoretisk didaktik som det afgørende fundament for en styrkelse af elevernes demokratiske

selvtillid. Forskningen præsenteres i sin fulde længde i rapporten samt i en opsummeret udgave i en afsluttende publikation, der udgives i marts 2017 sammen med afrapportering til Slots- og Kulturstyrelsen.

Bevilling til integrationsprojekt

Museer bidrager i stigende grad med projekter, der udvikler modeller og løsningsforslag til aktuelle samfundsmæssige udfordringer. I 2016 var integration en af de store samfundsmæssige udfordringer, og derfor søgte Arbejdermuseet sammen med Nationalmuseet Innovationsfonden om midler til et treårigt projekt, hvor museerne i samarbejde med en række samarbejdspartnere skal udvikle modeller for, at flygtninge får en god og tryk introduktion til det danske samfund, det danske arbejdsmarked og velfærdsstatens historie. Innovationsfonden bevilligede 4,8 millioner til projektet som løber fra 2017 – 2019. Undervejs i projektet skal der bl.a. udvikles undervisningsforløb og materialer til undervisningen på sprogcentre og udvikles formidlingsformater, hvor museer sammen med aktører fra civilsamfundet og flygtninge formår at udfolde det potentiale og den værdi der ligger i mødet mellem kulturer.

Ungdommens Folkemøde

I september 2016 blev Danmarks første Ungdommens Folkemøde afholdt i Søndermarken på Frederiksberg. Mere end 25.000 deltog i demokratifestivalen, der er skræddersyet til unge og lægger op til at inddrage ungdommen aktivt i relevante samfundsmæssige debatter og udfordringer. Arbejdermuseet deltog som det eneste museum med en stand og workshops, hvor museet bl.a. arrangerede debat om demokratiske kronjuveler, samtalesalon med unge hjemløse fra Værestedet Hellebro om at føle sig hjemme, afholdt workshops om museers rolle i unges liv og gav mulighed for at genopføre historiske taler vores Talerstols-karaoke. Deltagelsen lå i forlængelse af udstillingen og undervisningsprojektet *Uhørt Ungdom* og førte debatten om unges demokratiske kompetencer og selvtillid videre.

Forskning

Chris Holmsted Larsen, domicileret forsker ved Arbejdermuseet, modtog i 2016 ph.d. graden fra RUC efter forsvar af afhandlingen *Den stalinistiske systemkritiker*, en biografisk undersøgelse af kommunisten Carl Madsen.

Arkivar Nils Bärenholdt skrev historien om PROSA – Forbundet af IT-professionelle, i anledning af forbundets 50-års jubilæum. Jubilæumsskriftet udkommer i 2017.

Museumsinspektør Margit Bech Vilstrup skriver afhandlingen *Kampen om arbejderne - Arbejderbegrebets udvikling 1790-2017*. Afhandlingens udgangspunkt er det forhold, at næsten samtlige danske politiske

partier i løbet af de sidste 10 år har erklæret sig som arbejderpartier. "Arbejderen" er blevet et slagord, der bliver brugt politisk fra højre til venstre i forsøg på at indfange nye vælgergrupper og slå tonen an i debatten omkring arbejdsmarkedets og velfærdsstatens udvikling. Det er denne politiske kamp om "arbejderne", som afhandlingen søger at afdække ved at undersøge, hvornår "arbejderen" opstod som et politisk grundbegreb og ved herefter at følge begrebets politiske historie op til nutiden. Det er et mål at se på ændringer i betydning og brug af arbejderbegrebet, såvel som at søge at komme med bud på, hvorfor disse ændringer er sket. Afhandlingen vil kombinere en sproglig analyse af et komplekst begreb som "arbejderen" med en kontekstbaseret forståelse, hvor både ændringer i de socioøkonomiske strukturer og aktør-intentioner inddrages. I 2016 har afhandlingsarbejdet bl.a. budt på et længere forskningsophold på Københavns Universitet. Arbejdet afsluttes i juli 2017.

Publikationer:

Andersen, Ida Halling & Halberg, Rikke Lie: "Tidsrejsen - historisk bevidsthed gennem leg og fantasi i historieundervisningen" I: Historie & Samfundsfag (Falihos), 1/2016.

Christensson, Pia: "Fanorna vajar på Arbejdermuseet & ABA" I: Bulletin (Nordisk Konservator Forbund), 2/2016, s. 42-44.

Halberg, Rikke Lie: "Fireburn Queens" I: Historiskan, 1/2016.

Halberg, Rikke Lie & Coley, Bertha Rex: Dansk Vestindien: Fra dansk koloni til amerikansk territorium. Frydenlund, 2016.

Jørgensen, Jesper, m.fl.: "Det hemmelige forbindelsespunkt. Komintern i 1930ernes København", I: Arbejderhistorie, 1/2016, s. 13-63.

Jørgensen, Jesper: Boganmeldelse: 'Red Star in the North. Communism in the Nordic Countries' af Åsmund Egge & Svend Rybner (red.), I: Nordisk Østforum, 30/3, 2016, s. 196-198.

Rump, Anne-Sofie & Andersen, Ida Halling: "Fanen - aktuel for unge" I: FALIHOS 3/2016.

Konferenceoplæg:

Andersen, Linda Nørgaard: "Har kunden altid ret? - om inddragelse af unge i samskabelsen af udstillinger", ODM Formidlingsseminar, 7. marts 2016.

Andersen, Linda Nørgaard: Oplæg og paneldeltagelse, Kvalitetsudvikling af kunst og kultur til børn og unge, arrangeret af Slots- og Kulturstyrelsen, 3. november 2016.

Jørgensen, Jesper: "The Commemorations of the October Revolution in Denmark during the Cold War – a Marker of Radicalism? ", *The International Echoes of the Commemorations of the October Revolution (1918-1990)*, University of Lausanne, Schweiz, 14-16. september 2016

Jørgensen, Jesper: "ABA og Slægtsforskning", *Slægtshistorisk Forening for Storkøbenhavn, Frederiksberg*, 10. februar 2016.

Vilstrup, Margit Bech: "Kampen om arbejderne", *Dansk Historikermøde, Syddansk Universitet*, 26.-27. august 2016.

Konferencedeltagelse:

Samling 16. Kristianstad, 21. januar 2016. Arrangeret af Forum för levande historia og Regionsmuseet i Kristianstad.

Nordic archivist meeting. Stockholm, 19.-20. maj 2016.

Museums in Times of Migration and Mobility: Processes of Representation, Collaboration, Inclusion and Social Change. Malmö, 25.-26. maj 2016. Arrangeret af Institut for migrationsstudier, Malmö Universitet.

Heritage of Social Movements in a Global Perspective: Collecting and Preservation of Sources. 47th Annual Conference of the International Association of Labour History Institutions. Helsinki, 7.-10. september 2016.

Key Concepts in Times of Crisis. Aarhus, 14.-16. September 2016. Arrangeret af Aarhus Universitet.

Objects and Meaning Making. RUC, 29. september 2016. Arrangeret af RUCMUS og Dansk Center for Museumsforskning.

Oh My! Connecting Users to What They Want. Challenges and opportunities when finding materials sought by the users. 12th Nordic Resource Sharing, Reference and Collection Management Conference. København, 12.-14. oktober, 2016.

Nordic Connections 2017. Memory and Silence about Colony and Slavery. København, 7. december 2016. Arrangeret af Helle Stenum, RUC.

Uddannelsesindsatser for voksne flygtninge. København, 8. december 2016. Arrangeret af Uddannelses- og forskningsministeriet.

Forskningens Døgn

Som bidrag til festivalen Forskningens Døgn arrangerede Arbejdermuseet en debataften med følgende oplæg:

Kampen om arbejderne – arbejderbegrebets udvikling fra 1800 til 2015 af Margit Bech Vilstrup, ph.d.-studerende og museumsinspektør på Arbejdermuseet.

Carl Madsen – den stalinistiske systemkritiker af Chris Holmsted Larsen, ph.d.-studerende og ekstern lektor ved Roskilde Universitet.

Mellem Danmark og Detroit – Ford Motor Company A/S 1919-1966 af Lars K. Christensen, ph.d., museumsinspektør på Nationalmuseet.

Forskningsbibliotek for arbejderhistoriens vækstlag

Studiepladser

I 1879 blev Arbejdernes Læseselskab oprettet med det formål at bedrive oplysningsarbejde, primært gennem bogudlån og diskussionsmøder. Den bestræbelse har Arbejdermuseet i stigende grad forsøgt at videreføre med udgangspunkt i bibliotekssamlingen. Det har medført en række initiativer i 2016, der skal skabe rammer for og også på andre måder aktivt understøtte studiet af arbejderhistorien. Først på året blev arkivlæsesalen flyttet fra sin tidligere placering i Taastrup til lokaler i Arbejdermuseets bygning i Rømersgade. Der blev dermed skabt en tæt sammenhæng mellem brugen af arkivsamlingen og oplevelsen af at være på Arbejdermuseet. Lokalerne var opdateret med de nødvendige foranstaltninger for at varetage sikkerheden omkring håndtering og brug af arkivalierne, og samtidig blev åbningstiderne for arkivlæsesalen udvidet til også at dække weekender.

I forbindelse med flytning af arkivlæsesalen blev der også oprettet 12 studiepladser i nyindrettede lokaler på 1. sal i museet. Studiepladserne er primært tænkt som et tilbud til studerende, der ønsker en både autentisk og moderne studiefacilitet for både ene- og gruppearbejde. Indretningen af studiepladserne er fleksibel sådan at lokalet let kan anvendes til foredrag eller diskussionsfora. Samtidig er en af Arbejdermuseets bibliotekarer placeret i tilknytning til studiepladserne, hvilket forenkler brugernes adgang til vejledning. Vi håber med studiepladserne som omdrejningspunkt at kunne opbygge et aktivt og

inspirerende studiemiljø omkring arbejderhistorie i bredeste forstand og på den måde understøtte arbejderhistoriens vækstlag.

Arbejderhistoriske Læsekredse

Som en ny aktivitet gennemførte Arbejdermuseet i samarbejde med SFAH – Selskabet for Arbejderhistorie, i efteråret to Arbejderhistoriske Læsekredse, hvor en gruppe interesserede læste og diskuterede tekster med relation til udvalgte emner med en ekspert på området. Den ene læsekreds, der var under vejledning af Morten Thing, havde titlen *Historien om smædeskriftet Zions Vises Protokoller*, og så nærmere på det skrift, som den russiske zars politi fabrikerede i 1903 som "bevis" på jødernes hemmelige plan for at overtage verdensherredømmet. Søren Kolstrup stod i spidsen for læsekredsen *Sporskifter, motiver og drivkræfter i dansk velfærdshistorie*. Der var stor interesse for læsekredsene og flere personer på venteliste. Det er en aktivitet, som også vil blive gentaget i 2017 med aktuelle temaer.

Arbejderhistorieprisen

Gennem flere år har Arbejdermuseet i samarbejde med Arbejdermuseets Venner og SFAH – Selskabet for Arbejderhistorie, uddelt Arbejderhistorieprisen til en universitetsopgave inden for det arbejderhistoriske felt. I 2016 blev prisen på givet til Anna Kirstine Krogh Søndergaard for opgaven *De nye arbejdere*. Med prisen fulgte en check på kr. 15.000.

KBH Læser

Som bidrag til årets KBH Læser-festival arrangerede Arbejdermuseet 29. februar en aften med den iranske forfatter, kunstner og menneskerettighedsforkæmper Omid Shams Gakieh, der opholder sig i Danmark som fribyforfatter. Omid Shams Gakieh er flygtet fra Iran, da han oplevede trusler og angreb fra myndighederne grundet sine udgivelser og kamp for fundamentale menneskerettigheder i landet. Han har bl.a. ved hjælp af guerilla-teater udstillet den manglende ligestilling mellem mænd og kvinder i landet. Guerilla-teater finder sted i almindelige menneskers hverdagsliv, fx i shopping-centeret, hvor skuespillet er med til at udstille manglen på menneskerettigheder i landet. Efter arrangementet spillede Mehrdad Zamani raga-musik på det klassiske iranske strengeinstrument santour.

Samlinger

Indsamling til arkivsamlingsen

I 2016 blev der indsamlet arkivalier fra følgende organisationer: Venskabsforeningen Danmark - Den Demokratiske Republik Korea, Nej til Atomvåben – Gentofte, Ministerialbetjente - Vagt- og Sikkerhedsfunktionærernes Landssammenslutning, Papirhandler Medhjælper Foreningen, Notat – magasin om demokrati og Europa, Gruppe 61, Socialdemokratiet, SF København, TAP - Københavns Universitet, Arbejderbevægelsens Radio og Tv-stationer, K-D Data og Dansk Metal Nyborg.

Derudover blev der indsamlet arkivalier fra en række enkeltpersoner, blandt andre Gunvor Andersen, der i en årrække redigerede *Socialdemokrater mod Atomvåben* og *Militarismes* blad.

Indsamling til museumssamlingsen

Som altid har Arbejdermuseet igen nydt godt af at være omgivet af gavmilde og betænksomme givere, der har afleveret et meget bredt udvalg af genstande til museets forskellige samlinger.

Et par indkomster fra året fortjener særlig opmærksomhed. Det gælder indsamlingen af materiale, der dokumenterer konflikten omkring Ryanair. Luftfartens Personale Union har doneret bannere, badges, løbesedler, T-shirts og meget andet, der har været brugt i forbindelse med kampen for at sikre danske arbejds- og lønvilkår inden for luftfart, der har danske lufthavne som udgangspunkt.

I den helt anden ende af spektret – både tidsmæssigt og geografisk – finder vi den buste af Hamilton Jackson, som museet har fået forærende fra US Virgin Islands i anledning af det kommende jubilæum for salget af øerne til USA i 1917. David Hamilton Jackson oprettede den første fagforening for sorte landarbejdere i Dansk Vestindien, og han blev efter sin død i 1946 kaldt for Den sorte Moses på grund af sin livslange kamp for grundlæggende demokratiske rettigheder og bedre vilkår for de dårligst stillede. Busten, der blev skabt i 1998 af den ghanesiske kunstner Bright Bimpong i anledning af 150-året for slaveriets ophævelse, er den ene af tre skulpturer, der er blevet givet som folkegave fra De vestindiske Øer til Danmark. Vi er meget stolte af at have fået netop denne buste og glæder os til at vise den frem.

En anden særligt spændende ting, der er kommet ind i årets løb, er værket *Slaraffenland* af Anton Hansen. Eller rettere sagt dele af værket. I 1940'erne malede Anton Hansen billedet i tre dele til udsmykning af Fuglebakken Børnehospital. I første omgang modtog museet den ene del som gave med en opfordring til at prøve at samle hele værket. Meget heldigt dukkede en anden del af værket op på en auktion kort tid efter,

så nu mangler vi kun den tredje del, før værket er komplet. Vi har efterlyst den resterende del af værket på sociale medier, men har endnu ikke haft held til at finde frem til dets nuværende placering.

Derudover kan følgende donationer nævnes som særligt interessante: Et sæt originale campingtelte fra slutningen af 1940'erne, komplet med oversejl og separat køkkentelt; Thorvald Staunings toiletbord; en samling af kampagnemateriale fra OOA, blandt et meget stort rundt skilt med den karakteristiske smilende sol og teksten "Atomkraft? Nej tak"; en meget flot og detaljeret model af en murerarbejdsplads; et keramikrelief, der viser Anker Jørgensen på talerstolen i Fælledparken 1. maj, og sidst men ikke mindst Albert Gammelgaards maleri "Sypiger" fra 1942.

Registrering

Arbejdermuseets samlinger af kultur- og kunsthistoriske genstande er generelt velregistrerede, hvilket er en forudsætning for strategisk og fagligt funderet samlingsopbygning samt for anvendelse af genstandene i forsknings- og formidlingsammenhæng.

På arkivområdet findes fortsat et registreringsefterslæb på nyere indkomster, ligesom enkelte ældre indkomster ikke er tilstrækkeligt velregistrerede. I 2016 er planen for indhentning af registreringsefterslæbet blevet revideret og der er blevet lagt et niveau for allokering af interne ressourcer til denne opgave. En del registreringsopgaver er blevet varetaget af praktikanter på arkivområdet, og denne model vil også blive anvendt i fremtiden som et bidrag til de formelt ansatte kræfter.

Bevaring

Arbejdermuseets meget store samling af faner fra arbejderbevægelsen er en enestående kilde til arbejderbevægelsens organisatoriske udvikling og til dansk foreningsliv i det hele taget, og er samtidig en samling med meget stærke visuelle og kunsthåndværksmæssige kvaliteter. Der er i 2016 gennemført en bevaringsmæssig gennemgang af samlingen for at fastslå de enkelte faners bevaringstilstand og konserveringsmæssige behov med henblik på at kunne fokusere bevaringsindsatsen på de kulturhistorisk set vigtigste faner. Gennemgangen har indebåret bevaringsmæssig vurdering og registrering, affotografering og ompakning samt flytning til nyetableret reolløsning. Samtidig har gennemgangen af samlingen haft et formidlingsaspekt, hvor enkelte grupper har været med til gennemgangen af netop deres fane, ligesom fanen fra Arbejdernes Læseselskab blev konserveret offentligt på museet i efterårsferien. En del af de ompakkede faner indgik også i udstillingen *En blank og vårfrisk dag*. Gennemgangen af fanesamlingen var støttet økonomisk af Slots- og Kulturstyrelsen.

I både bevarings- og formidlingsøjemed har museet også gennemført en digitalisering af lydoptagelser af SFs hovedbestyrelsesmøder, der ellers kun eksisterede på kassettebånd. Optagelserne er tilgængeliggjort i Arbejdermuseets arkiv- og biblioteksbase.

Derudover er der gennem hele året blevet flyttet genstande fra magasinet i Søborg til den nye kompaktreol i Taastrup med henblik på at sikre bevaring og tilgængelighed for samlingerne generelt.

Kassation

Der er blevet foretaget en gennemgang af et stort antal ældre indkomster til museumssamlingen. En stor del af disse indsamlinger er sket med konkrete men aldrig realiserede formidlingsformål for øje eller henstår uden proveniensoplysninger. Disse typer genstande er typisk uden værdi for museets samlingsopbygning og bør derfor udskilles, eventuelt til museets omfattende studiesamling, der ikke falder under museumslovens bestemmelser for bevaring og registrering. Selv om en stor del af genstandene er uden indkomstoplysninger, behandler museet ud fra et forsigtighedsprincip indkomsterne som egentlige indsamlinger og vil derfor i 2017 indsende formel ansøgning om udskillelse til Slots- og Kulturstyrelsen, inden genstandene fjernes fra samlingen.

I fotosamlingen er et stort antal fotografiaftryk anvendt i dagblades interne arbejdsprocesser blevet kasseret. Aftrykkene er af meget dårlig kvalitet og ikke anvendelige til formidlingsformål, og kan også være skadelige for andet materiale.

Samlingen af fagblade fra 1950 og frem er blevet gennemgået og en stor mængde dubletter er blevet kasseret, hvorved der er skabt bedre opbevaringsforhold for andre dele af tidsskriftsamlingen.

Events og festivaler

Afholdelse af events og deltagelse i festivaler fylder mere og mere i Arbejdermuseets aktivitetsprogram. Vi ser events og festivaler som en rigtig god måde at aktualisere institutionens historiske materiale og også til at bidrage til et levende og mangfoldigt kulturliv. I 2016 har Arbejdermuseet bidraget til Frost Festival, Copenhagen Jazz Festival, Folkemødet på Bornholm, CPH Opera Festival; Ungdommens Folkemøde, Arbejderhistoriefestivalen, Forsknings Døgn, Golden Days Festival, Spil Dansk Ugen og KBH Læser.

Markedsføring og kommunikation

I 2016 lancerede Arbejdermuseet ny hjemmeside. Udviklingen var sket i samarbejde med kommunikationsbureauet Advice, der på baggrund af en bruger- og kendskabsanalyse samt analyse af

anvendelsen af den hidtidige hjemmeside pegede på måder hvorpå kontakten til brugerne af hjemmesiden kunne blive mere direkte og effektiv.

I samme forløb blev der udviklet ny skabelon for museets nyhedsbrev. Mailudsendelse af nyhedsbrev er en kommunikationskanal, som vi vil satse meget på fremover, og der bliver lagt vægt på aktivt at skabe flere tilmeldinger til nyhedsbrevet.

Kommunikationen gennem Facebook og Instagram er også blevet lagt i mere klare rammer, og vi oplever en stigende interesse for

Udlejning, butik, kaffebar og restaurant

I foråret 2016 indgik Arbejdermuseet en fireårig forpagtningsaftale for Café & Øl-Halle "1892" med Madmanifesten v/Helena Unny Rørbo. Arbejdermuseet ser en attraktiv, velfungerende og historisk bevidst restaurant som en meget vigtig del af både formidlingen og publikumsoplevelsen. Der er i valget af forpagter lagt vægt på at skabe grundlag for tæt og konstruktivt samarbejde om at få restaurantdrift og museumsoplevelse til at bidrage positivt til hinanden.

Især i anden halvdel af 2016 oplevede vi en stigning i lokaleudlejningen, primært af Festsalen og af mødelokalet Louis Pio. Hvad angår arrangementer, der lukker Festsalen for andre gæster på museet, lægger vi vægt på, at disse kun kan finde sted når der er et deltagerantal på 80 eller derover, da det prioriteres at have Festsalen tilgængelig i så vidt omfang som muligt for alle museets gæster. Der har imidlertid været en del udlejninger af denne type og også et stigende antal udlejninger til aftenarrangementer.

I Kaffebaren på 1. sal er sortimentet blevet tilpasset, og der er gjort mere ud af at gøre kaffebaren til et formidlingssted med megen dialog med publikum. Kaffebaren har oplevet en fremgang i omsætning i 2016.

Butikken har gennem året tilbud logo-varer samt et udvalg af traditionelle legesager samt plakater, postkort og ikke mindst bøger. Derudover har der i forbindelse med særudstillinger været særligt aktuelle eller relevante varer, ligesom der er gjort en del ud af julesortimentet. Udvalget i butikken er i 2016 også blevet suppleret med is, der bliver solgt fra en 1950'er-inspireret isvogn udviklet i samarbejde med Premier Is.

Arbejdernes Forenings- og Forsamlingsbygning

Arbejdermuseets bygning, Arbejdernes Forenings- og Forsamlingsbygning fra 1879, er den ældste bevarede forsamlingsbygning i Nordeuropa bygget af og for arbejdere, og den næstældste i verden. Bygningen blev fredet i 1983, og der er gennem årene udført omfattende restaureringsarbejder for at holde bygningen i god stand, så den kan holde mange år endnu. I 2016 udarbejdede Lundgaard & Tranberg Arkitekter A/S en vedligeholdelsesplan, der gør det muligt i højere grad end tidligere at forudse og planlægge de løbende vedligeholdelsesopgaver, der er på bygningen.

Der blev i 2016 gennemført en omfattende renovering af et ledigt lejemål i Rømersgade 22, hvorefter lejligheden blev genudlejet til markedsleje. I det omfang at fremtidige ledige lejemåls stand tillader det, er det Arbejdermuseets plan at gennemføre lignende renoveringer med henblik på at løfte lejemålene over i markedsleje, hvilket giver en væsentligt øget indtægt til institutionen.

Administration, regnskab og IT

Der er i 2016 gennemført en række større omlægninger på IT-området. Ved årsskiftet overgik vi til regnskabssystemet e-conomic. Samtidig overgik kasseapparat-funktionen til detailsystemet Ajour. Implementeringen af e-conomic er forløbet forholdsvis let, mens der har været en række udfordringer omkring Ajour-systemet, som fortsat ikke helt er afklarede. I foråret blev der også skiftet til et nyt lønssystem. Samtlige disse forandringer var primært forårsagede af, at institutionens eksisterende økonomiprogram var forældet og ikke ville blive opdateret fra producentens side.

I foråret blev samtlige arbejdsstationer opgraderet med hensyn til styresystem og Office-pakke. Pr. 1. december overgik driften af institutionens IT-systemer til firmaet Softcom efter indhentning af en række tilbud.

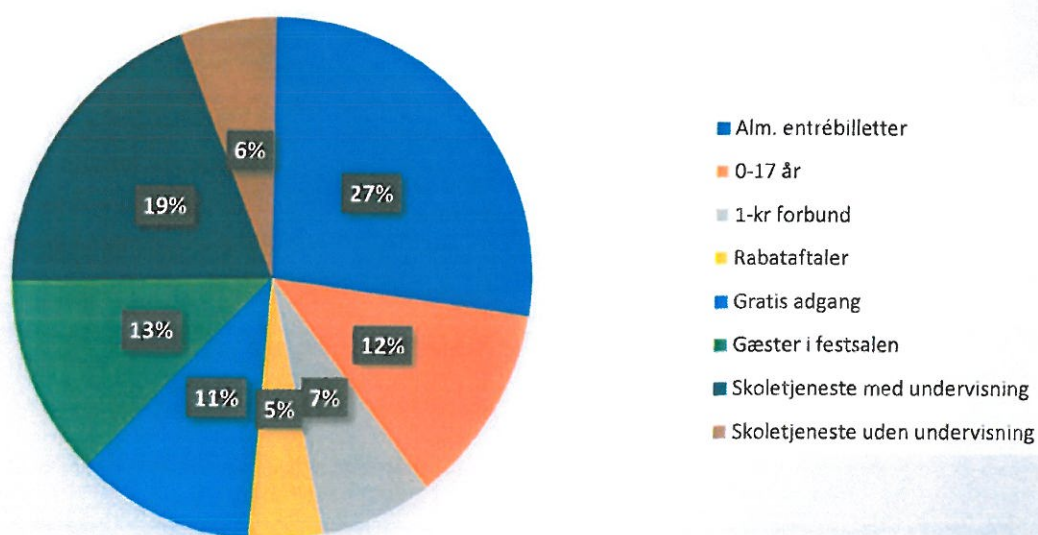
I foråret blev der indgået en femårig aftale om opgradering og drift af telefonsystem med firmaet Vincentz A/S.

Besøgstal og publikumssammensætning

Arbejdermuseet tog i 2016 imod i alt 103.434 gæster. Det var en stigning på godt 4% i forhold til 2015, og institutionen har de seneste fire år oplevet fremgang i publikumstallet.

Der har i 2016 været en stigning i antallet af gæster med gratis adgang, hvilket især er en følge af et mere aktivt event-program, hvor en del af deltagerne ikke har skullet betale entré. Antallet af betalende gæster er stort set uforandret i forhold til 2015, hvilket viser at de hævdede entrépriser samt bortfaldet af pensionistrabat, der blev indført ved starten af 2016, ikke har haft nogen negativ effekt på besøgstallet. Samtidig er det positivt at vi kan notere os en fremgang på godt 13% i antallet af medlemmer af de såkaldte "1-kr forbund", der gør brug af deres gratis entré til Arbejdermuseet.

Besøgende efter kategori 2016

Arkivlæsesalen har i 2016 haft 488 gæster mod 660 i 2015. Nedgangen er primært en følge af, at tallet fra 2015 og tidligere også omfattede læsesalsgæster, der ikke benyttede arkivalier. Disse brugere benytter nu de nyindrettede studiepladser, hvorfor tallet for arkivlæsesalen er reelle arkivbrugere. Der er i 2016 behandlet 215 arkivadgangssager og fremtaget 1.590 enheder, hvilket er en let tilbagegang i forhold til 2015. Der er foretaget 10 fjernarkivekspeditioner for de forbund og fagforeninger, der har indgået aftale med Arbejdermuseet om opbevaring af arkivalier.

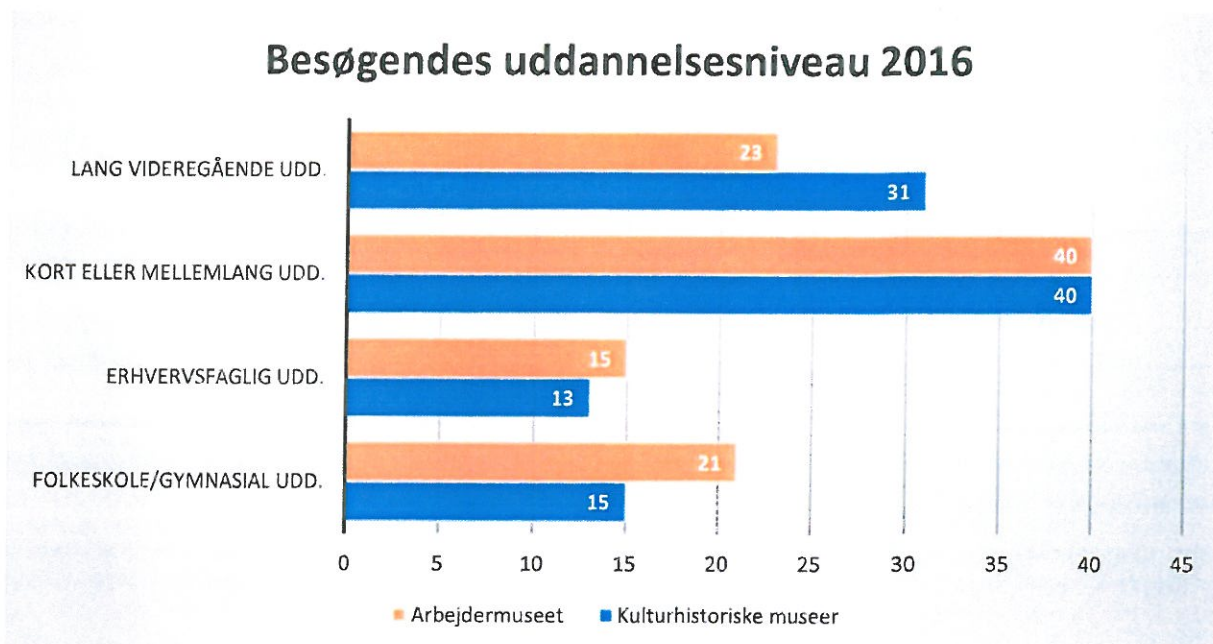
Der har i 2016 været 1.745 udlån af bøger og tidsskrifter og 7.766 fornyelser.

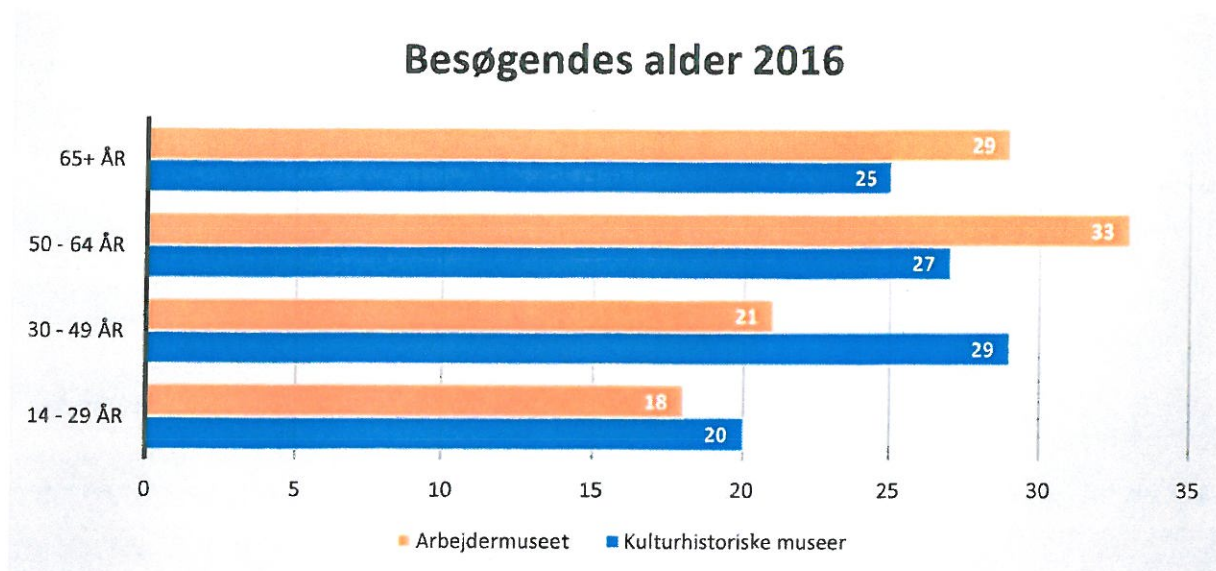
På institutionens forskellige hjemmesider har besøgstallene været som følger:

	Unikke brugere	Sidevisninger
Arbejdermuseet.dk	134.381	1.124.686
Arkiv- og bibliotekssystem	14.525	74.190
Humlervedcarlsberg	6.577	24.562

Publikumssammensætning

Slots- og Kulturstyrelsens brugerundersøgelser er Arbejdermuseets primære redskab til at skabe overblik over, hvad det er for mennesker, der benytter institutionens tilbud. I 2016 blev der indhentet 524 besvarelser af undersøgelsen på Arbejdermuseet. Optællingen viser, at Arbejdermuseet fortsat tiltrækker en større antal brugere med folkeskole, gymnasiet eller en erhvervsfaglig uddannelse som højeste uddannelsesniveau. Undersøgelsen viser også, at lige over halvdelen af de adspurgte er 50 år eller ældre. Endelig viser resultaterne, at Arbejdermuseet bliver besøgt af væsentlig færre udenlandske turister end kulturhistoriske museer i gennemsnit.

Økonomi og organisation

Ved finanslovsforhandlingerne for 2017 blev Arbejdernuseets særlige tilskud på kr. 800.000 årligt fastholdt i en fireårig periode til og med 2020. Fastholdelsen af dette særlige tilskud er et meget vigtigt bidrag til institutionens fortsatte udvikling.

1. februar 2016 blev Mette Kjær Ovesen ansat som bibliotekar.

1. april 2016 blev Rikke Warberg ansat som museumsvært.

1. juni 2016 blev Rikke Halberg ansat som museumsinspektør i en 11-måneders projektstilling.

Sanne Mine Jacquette var ansat som booking- og informationsmedarbejder 1. juni – 31. oktober 2016.

24. oktober blev Julie Kjær Ovesen ansat som booking- og informationsmedarbejder i en 4-måneders ansættelse.

Jacob Lohse fratrådte sin stilling som museumsvært d. 30. september 2016.

Bestyrelse og Advisory Board

Bestyrelsen bestod pr. 31. december 2016 af:

Morten Skov Christiansen, LO (formand)

Lena Brostrøm Dideriksen, Dansk Artist Forbund (næstformand)

Ane Buch, Håndværksrådet

Asbjørn Hellum, Rigsarkivet (valgt af Advisory Board)

Bjarne Salomonsen, Faglige Seniorer

Helle Leilund, medarbejderrepræsentant

Sune Bøgh, udpeget af Københavns Kommune

Advisory Board bestod pr. 31. december 2016 af:

Asbjørn Hellum, Rigsarkivet (formand)

Jens Thorhauge, tidligere Styrelsen for Bibliotek og Medier

Niels Jul Nielsen, SAXO-Instituttet, Københavns Universitet

Christian Sune Pedersen, Nationalmuseet

Mogens Jensen, Socialdemokratiet

Andreas Albertsen, SF

Ledelsespåtegning

Bestyrelse og ledelse har dags dato behandlet og godkendt **årsrapporten for 1. januar-31. december 2016** for Arbejdermuseet & Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv.

Årsrapporten for Arbejdermuseet & Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv for 2016 er aflagt i overensstemmelse med Kulturministeriets bekendtgørelser nr. 461 af 25. april 2013 samt nr. 1701 af 21. december 2010 om regnskab og revision, vedtægterne og årsregnskabslovens bestemmelser for klasse A-virksomheder.

Det er vor opfattelse, at årsregnskabet giver et retvisende billede af virksomhedens aktiver, passiver og finansielle stilling pr. 31. december 2015 samt af resultatet af virksomhedens aktiviteter for regnskabsåret 1. januar – 31. december 2016.

København, den 25. april 2017

Ledelse:

Søren Bak-Jensen
Direktør

Bestyrelse:

Nanna Højlund
Formand

Ane Buch

Helle Leilund

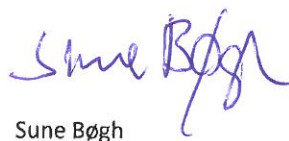
Lena Brostrøm Dideriksen
Næstformand

Asbjørn Hellum

Bjarne Salomonsen

Sune Bøgh

Den uafhængige revisors revisionspåtegning

Til bestyrelsen for Arbejdermuseet og Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv

Revisionspåtegning på årsregnskabet

Konklusion

Vi har revideret årsregnskabet for Arbejdermuseet og Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv for regnskabsåret 1. januar - 31. december 2016, der omfatter resultatopgørelse, balance og noter, herunder anvendt regnskabspraksis. Årsregnskabet udarbejdes efter Kulturministeriets bekendtgørelse om økonomiske og administrative forhold for modtagere af driftstilskud fra Kulturministeriet af 21. december 2010 §§15-20 samt bekendtgørelse om museer mv. af 25. april 2013.

Det er vores opfattelse, at årsregnskabet i alle væsentlige henseender er rigtigt, dvs. udarbejdet i overensstemmelse med Kulturministeriets bekendtgørelse om økonomiske og administrative forhold for modtagere af driftstilskud fra Kulturministeriet af 21. december 2010 §§15-20 samt bekendtgørelse om museer mv. af 25. april 2013.

Grundlag for konklusion

Vi har udført vores revision i overensstemmelse med internationale standarder om revision og de yderligere krav, der er gældende i Danmark, samt god offentlig revisionskik, idet revisionen udføres på grundlag af bestemmelserne i Kulturministeriets bekendtgørelse om økonomiske og administrative forhold for modtagere af driftstilskud fra Kulturministeriet af 21. december 2010 §§15-20 samt bekendtgørelse om museer mv. af 25. april 2013. Vores ansvar ifølge disse standarder og krav er nærmere beskrevet i revisionspåtegningens afsnit "Revisors ansvar for revisionen af årsregnskabet". Vi er uafhængige af Arbejdermuseet og Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv i overensstemmelse med internationale etiske regler for revisorer (IESBA's Etiske regler) og de yderligere krav, der er gældende i Danmark, ligesom vi har opfyldt vores øvrige etiske forpligtelser i henhold til disse regler og krav. Det er vores opfattelse, at det opnåede revisionsbevis er tilstrækkeligt og egnet som grundlag for vores konklusion.

Fremhævelse af forhold vedrørende revisionen

Regnskabet indeholder budgettal for året 2016. Disse resultatbudgettal for 2016 har, som det også fremgår af årsregnskabet, ikke været underlagt revisionen.

Ledelsens ansvar for årsregnskabet

Den uafhængige revisors revisionspåtegning

Ledelsen har ansvaret for udarbejdelsen af et årsregnskab, der i alle væsentlige henseender er rigtigt, dvs. udarbejdet i overensstemmelse med Kulturministeriets bekendtgørelse om økonomiske og administrative forhold for modtagere af driftstilskud fra Kulturministeriet af 21. december 2010 §§15-20 samt bekendtgørelse om museer mv. af 25. april 2013. Ledelsen har endvidere ansvaret for den interne kontrol, som ledelsen anser for nødvendig for at udarbejde et årsregnskab uden væsentlig fejlinformation, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl.

Ved udarbejdelsen af årsregnskabet er ledelsen ansvarlig for at vurdere Arbejdermuseet og Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkivs evne til at fortsætte driften; at oplyse om forhold vedrørende fortsat drift, hvor dette er relevant; samt at udarbejde årsregnskabet på grundlag af regnskabsprincippet om fortsat drift, medmindre ledelsen enten har til hensigt at likvidere Arbejdermuseet og Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv, indstille driften eller ikke har andet realistisk alternativ end at gøre dette.

Revisors ansvar for revisionen af årsregnskabet

Vores mål er at opnå høj grad af sikkerhed for, om årsregnskabet som helhed er uden væsentlig fejlinformation, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl, og at afgive en revisionspåtegning med en konklusion. Høj grad af sikkerhed er et højt niveau af sikkerhed, men er ikke en garanti for, at en revision, der udføres i overensstemmelse med internationale standarder om revision og de yderligere krav, der er gældende i Danmark, samt god offentlig revisionskik, jf. Kulturministeriets bekendtgørelse om økonomiske og administrative forhold for modtagere af driftstilskud fra Kulturministeriet af 21. december 2010 §§15-20 samt bekendtgørelse om museer mv. af 25. april 2013, altid vil afdække væsentlig fejlinformation, når sådan findes. Fejlinformationer kan opstå som følge af besvigelser eller fejl og kan betragtes som væsentlige, hvis det med rimelighed kan forventes, at de enkeltvis eller samlet har indflydelse på de økonomiske beslutninger, som regnskabsbrugerne træffer på grundlag af årsregnskabet.

Som led i en revision, der udføres i overensstemmelse med internationale standarder om revision og de yderligere krav, der er gældende i Danmark, samt god offentlig revisionskik, jf. Kulturministeriets bekendtgørelse om økonomiske og administrative forhold for modtagere af driftstilskud fra Kulturministeriet af 21. december 2010 §§15-20 samt bekendtgørelse om museer mv. af 25. april 2013, foretager vi faglige vurderinger og opretholder professionel skepsis under revisionen. Herudover:

- Identificerer og vurderer vi risikoen for væsentlig fejlinformation i årsregnskabet, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl, udformer og udfører revisionshandlinger som reaktion på disse risici samt opnår revisionsbevis, der er tilstrækkeligt og egnet til at danne grundlag for vores konklusion. Risikoen for ikke at opdage væsentlig fejlinformation forårsaget af besvigelser er højere end ved

Den uafhængige revisors revisionspåtegning

væsentlig fejlinformation forårsaget af fejl, idet besvigelser kan omfatte sammensværgelser, dokumentfalsk, bevidste udeladelser, vildledning eller tilsidesættelse af intern kontrol.

- Opnår vi forståelse af den interne kontrol med relevans for revisionen for at kunne udforme revisionshandlinger, der er passende efter omstændighederne, men ikke for at kunne udtrykke en konklusion om effektiviteten af Arbejdermuseet og Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkivs interne kontrol.
- Tager vi stilling til, om den regnskabspraksis, som er anvendt af ledelsen, er passende, samt om de regnskabsmæssige skøn og tilknyttede oplysninger, som ledelsen har udarbejdet, er rimelige.
- Konkluderer vi, om ledelsens udarbejdelse af årsregnskabet på grundlag af regnskabsprincippet om fortsat drift er passende, samt om der på grundlag af det opnåede revisionsbevis er væsentlig usikkerhed forbundet med begivenheder eller forhold, der kan skabe betydelig tvivl om Arbejdermuseet og Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkivs evne til at fortsætte driften. Hvis vi konkluderer, at der er en væsentlig usikkerhed, skal vi i vores revisionspåtegning gøre opmærksom på oplysninger herom i årsregnskabet eller, hvis sådanne oplysninger ikke er tilstrækkelige, modificere vores konklusion. Vores konklusioner er baseret på det revisionsbevis, der er opnået frem til datoen for vores revisionspåtegning. Fremtidige begivenheder eller forhold kan dog medføre, at Arbejdermuseet og Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkivs ikke længere kan fortsætte driften.

Vi kommunikerer med den øverste ledelse om blandt andet det planlagte omfang og den tidsmæssige placering af revisionen samt betydelige revisionsmæssige observationer, herunder eventuelle betydelige mangler i intern kontrol, som vi identificerer under revisionen.

Udtalelse om ledelsesberetningen

Ledelsesberetningen omfatter ligeledes målrapporteringen.

Ledelsen er ansvarlig for ledelsesberetningen og målrapporteringen.

Vores konklusion om årsregnskabet omfatter ikke ledelsesberetningen og målrapporteringen, og vi udtrykker ingen form for konklusion med sikkerhed om ledelsesberetningen og målrapporteringen.

I tilknytning til vores revision af årsregnskabet er det vores ansvar at læse ledelsesberetningen og målrapporteringen og i den forbindelse overveje, om ledelsesberetningen og målrapporteringen er væsentligt inkonsistente med årsregnskabet eller vores viden opnået ved revisionen eller på anden måde synes at indeholde væsentlig fejlinformation.

Vores ansvar er derudover at overveje, om ledelsesberetningen indeholder krævede oplysninger i henhold til Kulturministeriets bekendtgørelse om økonomiske og administrative forhold for modtagere af driftstilskud fra Kulturministeriet af 21. december 2010 §§15-20

Den uafhængige revisors revisionspåtegning

Baseret på det udførte arbejde er det vores opfattelse, at ledelsesberetningen og målrapporteringen er i overensstemmelse med årsregnskabet og er udarbejdet i overensstemmelse med kravene i Kulturministeriets bekendtgørelse om økonomiske og administrative forhold for modtagere af driftstilskud fra Kulturministeriet af 21. december 2010 §§15-20. Vi har ikke fundet væsentlig fejlinformation i ledelsesberetningen og målrapporteringen.

Erklæring i henhold til anden lovgivning og øvrig regulering

Udtalelse om juridisk-kritisk revision og forvaltningsrevision

Ledelsen er ansvarlig for, at de dispositioner, der er omfattet af regnskabsaflæggelsen, er i overensstemmelse med meddelte bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis; og at der er taget skyldige økonomiske hensyn ved forvaltningen af de midler og driften af de aktiviteter, der er omfattet af årsregnskabet.

I tilknytning til vores revision af årsregnskabet er det i overensstemmelse med god offentlig revisionskik vores ansvar at udvælge relevante emner til såvel juridisk-kritisk revision som forvaltningsrevision. Ved juridisk-kritisk revision efterprøver vi med høj grad af sikkerhed for de udvalgte emner, om de dispositioner, der er omfattet af regnskabsaflæggelsen, er i overensstemmelse med meddelte bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis. Ved forvaltningsrevision vurderer vi med høj grad af sikkerhed, om de undersøgte systemer, processer eller dispositioner understøtter skyldige økonomiske hensyn ved forvaltningen af de midler og driften af de aktiviteter, der er omfattet af årsregnskabet.

Hvis vi på grundlag af det udførte arbejde konkluderer, at der er anledning til væsentlige kritiske bemærkninger, skal vi rapportere herom.

Vi har ingen væsentlige kritiske bemærkninger at rapportere i den forbindelse.

København, den 25. april 2017

Ri Statsautoriseret Revisionsaktieselskab
CVR-nr. 53 37 19 14

Martin Sørensen
statsautoriseret revisor

Anvendt regnskabspraksis

Årsrapporten for Arbejdermuseet & Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv for 2016 er aflagt i overensstemmelse med Kulturministeriets bekendtgørelser nr. 461 af 25. april 2013 og nr. 1701 af 21. december 2010 om økonomiske og administrative forhold for modtagere af driftstilskud fra Kulturministeriet, vedtægterne samt årsregnskabslovens bestemmelser for klasse A-virksomheder.

Generelt om indregning og måling

I resultatopgørelsen indregnes indtægter i takt med, at de indtjenes, herunder indregnes værdireguleringer af finansielle aktiver og forpligtelser. I resultatopgørelsen indregnes ligeledes alle omkostninger, herunder afskrivninger og nedskrivninger. Der er foretaget fuld periodisering af såvel indtægter som omkostninger.

Aktiver indregnes i balancen, når det er sandsynligt, at fremtidige økonomiske fordele vil tilflyde museet, og aktivets værdi kan måles pålideligt.

Forpligtelser indregnes i balancen, når det er sandsynligt, at fremtidige økonomiske fordele vil fragå museet, og forpligtelsens værdi kan måles pålideligt.

Ved første indregning måles aktiver og forpligtelser til kostpris. Efterfølgende måles aktiver og forpligtelser som beskrevet for hver enkelt regnskabspost nedenfor.

Ved indregning og måling tages hensyn til forudsigelige tab og risici, der fremkommer inden årsrapporten aflægges, og som be- eller afkræfter forhold, der eksisterede på balancedagen.

RESULTATOPGØRELSEN

Tilskud

Tilskud medregnes som hovedregel for det år tilskuddet er givet.

Projekter

Projekttilskud til specifikke formål indtægtsføres i det år, hvor projektet afsluttes. Projektomkostninger udgiftsføres løbende for den del af de afholdte udgifter, som ikke er tilskudsdekkes. Øvrige projektomkostninger udgiftsføres derefter i det år, hvor projektet afsluttes.

Indtægtsgivende aktiviteter (museumsbutik, forpagtning af Ølhalle samt arrangementer i festsalen mm.)

Nettoomsætningen ved salg af handelsvarer indregnes i resultatopgørelsen, såfremt levering og risikoovergang til køber har fundet sted inden årets udgang. Nettoomsætning indregnes ekskl. moms og med fradrag af rabatter i forbindelse med salget.

Finansielle poster

Finansielle indtægter og omkostninger indregnes i resultatopgørelsen med de beløb, der vedrører regnskabsåret. Finansielle poster omfatter renteindtægter og -omkostninger, realiserede og urealiserede kursgevinster og -tab vedrørende værdipapirer, gæld og transaktioner i fremmed valuta mv.

Udbytte fra kapitalandele indtægtsføres i det regnskabsår, hvor udbyttet deklarerer.

BALANCEN

Materielle anlægsaktiver

Bygninger måles til kostpris. Der foretages lineære afskrivninger over 60 år med en scrapværdi på 21.695.000 kr. Afskrivningsgrundlaget er kostpris med fradrag af grundværdi kr. 9.532.500 og scrapværdi.

Automobil måles til kostpris med fradrag af akkumulerede afskrivninger. Afskrivningsgrundlaget er kostpris med fradrag af forventet restværdi efter afsluttet brugstid. Der foretages lineære afskrivninger baseret på forventet brugstid på 4 år.

Udstillinger vedrører Festsalens loft, Ramperum og Børnemuseum. Afskrivningsgrundlaget er kostpris og der foretages lineære afskrivninger baseret på forventet brugstid i 10 år.

Inventar mv. over 100.000 kr. afskrives lineært over 5 år.

Fortjeneste eller tab ved afhændelse af materielle anlægsaktiver opgøres som forskellen mellem salgspris med fradrag af salgskostninger og den regnskabsmæssige værdi på salgstidspunktet. Fortjeneste eller tab indregnes i resultatopgørelsen under afskrivninger.

Leasing

Alle leasingkontrakter betragtes som operationel leasing. Ydelser i forbindelse med operationel leasing og øvrige lejeaftaler indregnes i resultatopgørelsen over kontraktens løbetid. Museets samlede forpligtelse vedrørende operationelle leasing- og lejeaftaler oplyses under eventualforpligtelser.

Obligationer

Obligationer indregnet under finansielle anlægsaktiver måles til dagsværdi (børskurs) på balancedagen.

Lagerbeholdning

Lagerbeholdning måles til kostpris efter FIFO-metoden. I tilfælde, hvor nettorealisationsværdien er lavere end kostprisen, nedskrives til denne lavere værdi.

Kostpris for handelsvarer samt råvarer og hjælpematerialer omfatter anskaffelsespris med tillæg af hjemtagelsesomkostninger.

Nettorealisationsværdi for varebeholdninger opgøres som og fastsættes under hensyntagen til omsættelighed, ukurans og udvikling i forventet salgspris.

Tilgodehavender

Tilgodehavender måles til nominel værdi. Værdien reduceres med nedskrivning til imødegåelse af forventede tab.

Igangværende projekter

Eksterne tilskud til igangværende projekter indregnes i balancen ved bevillingsskrivelsen, jf. note 23 "Tilgodehavende, bevilligede tilskud til projekter" og note 26 "Igangværende projekter".

Egenkapital

Strange Galtholt's Fond:

Arven efter Strange Galtholt er i henhold til testamentet sat i obligationer og afkastet skal bruges til Arbejdermuseets fortsatte drift.

Langfristet gæld

Langfristet gæld måles til nominel værdi, der for kontantlån svarer til restgæld.

Anden kortfristet gæld

Gæld i øvrigt er målt til amortiseret kostpris sædvanligvis svarende til nominel værdi.

Årets projekter

I note 29 vises årets projekter. Noten henviser ikke til en særskilt regnskabspost, men er en opgørelse af økonomien i årets projekter. Kun projekter over flere år har sammenligningstal. Projekternes resultat er et udtryk for museets egenfinansiering.

Biblioteksvirksomhed

I note 30 vises de af årets indtægter og udgifter, der mest direkte kan knyttes til drift af biblioteksfunktionen.

Noten henviser ikke til en særskilt regnskabspost, men er en opgørelse af biblioteksvirksomhedens andel af en række af årets poster.

Skat

Museet er ikke skattepligtigt af dets aktiviteter.

Moms

Museet er delvist momsregistreret og har dermed ret til delvis momsfradrag.

Resultatopgørelse for 1. januar - 31. december 2016

Note		Realiseret 2016	Budget (ikke revideret) 2016	t.kr. 2015
Indtægter				
1	Driftstilskud fra staten	8.474.366	8.615.000	8.567
2	Projekttilskud fra staten	133.822	959.000	1.285
3	Tilskud fra kommuner	1.128.421	1.100.000	977
4	Ikke-offentlige tilskud	8.288.688	7.331.000	9.729
5	Tilskud fra EU og Nordisk Ministerråd	-	-	844
	Donationer	85.100	-	-
6	Entreindtægter	2.215.600	2.211.000	2.007
7	Butik og Café	3.080.846	3.050.000	2.788
8	Øvrige indtægter	2.768.717	2.491.000	2.757
9	Renter	32.292	20.000	79
	Indtægter i alt	26.207.852	25.777.000	29.033
Omkostninger				
10	Personale	12.602.230	12.262.000	14.563
11	Lokaler, ejendomme og friarealer	2.576.233	3.410.000	3.936
12	Samlingens forvaltning mv.	413.234	549.000	429
13	Undersøgelser og erhvervelser	100.583	138.000	65
14	Konservering	68.103	60.000	38
15	Udstillinger	678.261	848.000	1.591
16	Anden formidlingsvirksomhed	1.820.673	2.176.000	873
17	Administration	1.382.203	1.405.000	1.246
18	Husleje, prioritetsrenter og afdrag	1.897.982	1.870.000	2.036
19	Andre renter	20.808	26.000	457
20	Butik og Café	2.165.506	1.817.000	1.583
	Omkostninger i alt	23.725.816	24.560.999	26.817
	Resultat før afskrivninger	2.482.036	1.216.000	2.216
21	Afskrivninger	1.302.225	1.200.000	1.183
	Årets resultat	1.179.811	16.000	1.033
Resultatdisponering:				
	Overføres til Strange Galtholts Fond	476		-
	Overføres fra henlæggelser:			200
	Ny hjemmeside og visuel identitet	500.000		
	Lejlighedsrenovering	80.734		
	Overføres til henlæggelser:			1.100
	Udstillingsudvikling	850.000		
	Bygningsvedligeholdelse	600.000		
	Overføres til egenkapitalen	310.069		133
		1.179.811		1.033

Balance pr. 31. december 2016

Note		Realiseret 2016	t.kr. 2015
Aktiver			
Anlægsaktiver			
21	Materielle anlægsaktiver	63.094.739	63.795
22	Finansielle anlægsaktiver	481.967	260
	Anlægsaktiver i alt	63.576.706	64.055
Omsætningsaktiver			
	Likvide beholdninger	8.247.750	7.616
	Varebeholdninger	352.525	308
23	Andre omsætningsaktiver	3.405.645	4.681
	Omsætningsaktiver i alt	12.005.920	12.605
	Aktiver i alt	75.582.626	76.660
Passiver			
24	Egenkapital i alt	7.456.771	6.277
25	Langfristet gæld	61.514.784	62.232
26	Kortfristet gæld	6.611.071	8.151
	Gæld i alt	68.125.855	70.383
	Passiver i alt	75.582.626	76.660
27	Eventualposter m.v.		
28	Pantsætninger og sikkerhedsstillelser		
29	Årets projekter		
30	Biblioteksvirksomhed		